KADER

Orgaan voor functionarissen van het Humanistisch Verbond

9e JAARGANG - OKT.-NOV. 1966 - NR. 4

INHOUD

Opmerkingen vooraf 77
Een directeur voor het Verbond! 78
Nog eens over „werkers en thuisblijvers" 82

DE GEMEENSCHAP

Enquete in Hengelo, voorjaar 1966 84
Het congres 1967, een nieuwe vorm 91
Gesprekksschema over veranderend levensbesef 93
Werkplan van de werkgroep jeugd en jongeren 94
Noteert u dit even? 100

GEESTELIJKE VERZORGING

Geestelijke verzorging van gedetineerden 101
Koorddanser zonder net 102
Verslag ziekenbezoekconferentie op 26-1-1966 in het Erasmushuis te Utrecht 104

TIJD EN TAAK

14 januari	conferentie voor vrijwilligers en functionarissen
21 januari	laatste dag inzending congresvoorstellen
15 en 16 april	congres H.V., Utrecht

KADER

ORGAAN VAN HET

HUMANISTISCH VERBOND

REDACTEUR: TH. W. POLET, EMMALAAN 16, SOESTDIJK. TELEFOON 02955-2508

ADMINISTRATIE: POSTBUS 114, UTRECHT, TELEFOON 030—24641

OPMERKINGEN VOORAF

Doordat de redacteur gedurende de laatste weken vrijwel voortdurend bezig is geweest met de problemen rondom radio en televisie, zijn andere werkzaamheden in de verdrukking gekomen. Daarvan was het samenstellen van dit nummer er één en we hopen dat de lezers er begrip voor zullen hebben, als het later in hun bezit komt dan ze gewend zijn. Overigens hopen we, als de mist is opgeklaard eens wat uitvoeriger uit de doeken te doen, welke moeilijkheden er zoal te overwinnen waren. Waarmee niet gezegd wordt, dat we er al zijn en onze wensen vervuld. Integendeel, we hebben heel wat concessies moeten doen, waarbij we echter de hoop hebben om, eenmaal als zendgemachtigde erkend zijnde, op langere termijn in een gunstiger positie te komen.

Het congres werpt al zijn schaduwen vooruit. Misschien is het beter niet over schaduwen te spreken, maar over licht. Want het preadvies, dat ons H.B.-lid Spigt hiervoor heeft geschreven en dat al in *In en Om* gepubliceerd is, werpt heel wat licht op een aantal zaken, die tot dusver in het duister zijn gebleven. Het zal iedereen duidelijk zijn, dat het om een uiterst belangrijke zaak gaat, waarmee niet langer gewacht kan worden. In de hitte van het gevecht om de erkenning vergeten we wel eens, dat we onze humanistische levensovertuiging voortdurend doordacht dient te worden.

Wat die erkenning betreft, onze verbittering over het gesol met de ons toegewezen zendtijd mag ons niet doen vergeten, dat er zonder veel publiciteit door de inmiddels afgetreden minister van justitie een aantal verbeteringen in de Gevangenismaatregel zijn aangebracht, waardoor aan de discriminatie ten aanzien van onze geestelijke verzorging in de inrichtingen van justitie eindelijk een eind is gekomen. Dat is dan net op tijd gebeurt, want een nieuw kabinet zou deze kwestie wellicht in de ijskast gelegd hebben. Overigens brengt de vreugde hierover ook de zorg mee voor een belangrijke uitbreiding van ons corps van medewerkers. Daarover zijn een aantal gemeenschapsbesturen inmiddels al inigelicht en hun medewerking ingeroepen.

Tenslotte de benoeming van onze directeur J. Pasman, die op 1 november met zijn werk is begonnen. Niemand zal daar wonderen van verwachten, althans niet op korte termijn. Maar een noodzaak was het wel, want de belasting van de vrijwilligers in het dagelijks bestuur had de grenzen van het menselijke al lang overschreden. De situatie begon zo benauwend te worden, dat er iets moest gebeuren. Onze nieuwe functionaris zal door een deel van hun taak over te nemen voor een aanzienlijke verbetering kunnen zorgen, hetgeen ook betekent dat met de plannen tot reorganisatie van de werkwijze van hoofd- en dagelijks bestuur, waar het hoofdbestuur thans over discussieert, enkelen die we nog niet graag willen missen, voor de leiding van het Verbond behouden blijven.

EEN DIRECTEUR VOOR HET VERBOND!

„De taak van de nieuwe directeur zal allereerst zijn het overnemen van een aantal werkzaamheden van voorzitter, secretaris en penningmeester: het waarnemen van vertegenwoordigingen, het bevorderen van een goede gang van zaken, het nagaan van de voortgang, het schrijven van brieven, het zorgen voor notulen, het verzamelen van documentatie, het ontwerpen van nota's en het bijhouden van het financiële overzicht. Hij zal contacten onderhouden met alle hoofden van dienst en kennis nemen van hun vragen en problemen, die hij tezamen met hen tot een oplossing zal trachten te brengen. Als primus inter pares zal hij toezien op een goede en efficiënte taakvervulling bij alle activiteiten en diensten en hij zal deze stimuleren en coördineren."
(Uit de voordracht van het hoofdbestuur).

De man en zijn achtergrond

Om tijd te vinden voor een rustig gesprek met de pas benoemde directeur Pasman, die op 1 november zijn werk bij het Verbond als functionaris gaat beginnen, is geen eenvoudige zaak. Zowel hij als de interviewer hebben volle agenda's. En hoewel we elkaar elke week op de D.B.-vergadering ontmoeten, komt daar zoveel op tafel, dat je er niet eventjes een uurtje tussenuit kunt knijpen.
Maar tenslotte is het gelukt en hebben we zitten praten over zijn nieuwe werk, wat hij zich daarvan voorstelt en hoe hij denkt de opdracht van het hoofdbestuur uit te voeren. Daarover dan straks, want vooral belangrijk was voor mij om iets te weten te komen van de achtergrond, van zijn opleiding, wat voor werk hij tot nu toe heeft gedaan en of er zoiets plaats heeft gevonden van een toegroeien naar de taak die hij thans gaat aanvatten.

Ko Pasman komt uit wat men zou kunnen noemen klein middenstandsgezin. Hij behoorde tot de groep, waarvan de schoolmeester zei: Jammer dat hij niet kan doorleren, want er zit wat in die jongen. Maar dat stuitte dan meestal af op het feit, dat er geen geld voor was of liever, dat er al geld op tafel moest komen. En als er dan, na heel veel jaren wat meer uitkomt dan je redelijkerwijze van iemand, die het met een lagere schoolopleiding heeft moeten doen mag verwachten, is dat gegaan ten koste van een heleboel offers en een grote dosis doorzettingsvermogen. En ook wat geluk.
Dat Pasman een doorzetter is, weten we in het D.B. al lang, dat heeft hij wel bewezen in de jaren dat hij penningmeester van het Verbond is geweest. Je ziet het ook aan hem, als zoveel mannen die wat klein van

stuk zijn uitgevallen maakt hij een pittige indruk, heeft een grote overredingskracht en een enorme werkkracht. Hij is geen fanaticus, integendeel, heel nuchter maar tegelijk overtuigd dat wat hij onder handen heeft zo goed mogelijk moet gebeuren en vooral, hij heeft visie. Hij kijkt verder dan zijn neus lang is, ziet perspectieven en is bij de zaak betrokken.

Het valt niet mee, om als je op je dertiende jaar van school afkomt een beroep te kiezen. Pasman wou schoolmeester worden, een roeping meer dan een vak bij hem, wat zich ook nooit helemaal heeft verloochend. En bovendien, schoolmeester worden was in zijn jeugd veelal de aangewezen opleiding voor jongens en meisjes, die blijk hadden gegeven van wat meer verstand dan de gemiddelde leerling, en die vanwege het gebrek aan geld niet konden studeren. Zo zijn er heel wat begonnen, die later een klinkende naam aan de wetenschappelijke en maatschappelijke hemel hebben verworven. Je komt ze nog regelmatig tegen, al sterft het soort dank zij de grotere mogelijkheden langzamerhand wel uit.
Dat Ko Pasman niet bij het onderwijs terecht kwam, maar op kantoor lag aan zijn eigen schoolmeester, die in die dagen de ouders adviseerde. Het was een armoedig bestaan, dat je je kind niet mocht aandoen en je kon hem veel beter op een goed kantoor doen, daar lagen veel meer mogelijkheden om op te klimmen en een positie te verwerven.
En dan krijgen we het verhaal, dat zonder trots en met humor wordt verteld. Jongste bediende bij de Nutsspaarbank in Den Haag, elke avond naar de handelsavondschool. Dat duurt zo'n vijf jaar en bij elk gehaald diploma stijg je dan een beetje op de maatschappelijke ladder. Hij heeft belangstelling voor boekhouden, haalt daarvoor het Mercurius-diploma en gaat verder, tot hij in dat vak ook de M.O. akte in zijn zak heeft. Dat alles bewijst al, dat we met een doorzetter te maken hebben, want hij is inmiddels ook getrouwd en stort zich in Voorburg, waar hij is gaan wonen, in de politiek. En op zijn 23e jaar krijg hij zijn eerste bestuursfunctie in de toenmalige S.D.A.P.
Maar de wens om schoolmeester te worden, d.w.z. op te voeden, laat zich toch niet helemaal onderdrukken. Bij de bank wordt hij belast met het jeugdsparen en krijgt daardoor contacten met kinderen, zij het niet op de manier die hij zich gedacht heeft. Hij gaat voor dat jeugdsparen propaganda maken, houdt lezingen erover op scholen en organiseert filmvoorstellingen. En aangezien die films nog niet bestaan neemt hij een groot aandeel in het maken ervan, evenals van toneelstukken, die de schoolkinderen moeten opvoeren. En hij is er nu nog trots op, dat een erkende autoriteit bij het onderwijs, die zo'n lezinig van hem bijwoont en ziet wat hij met die kinderen voor elkaar brengt, na afloop aan zijn directeur vertelt: Wat jammer dat die man geen onderwijzer is geworden.
Zijn politieke activiteit dringt hem ook in een andere richting. Hij begint in zijn spaarzame vrije uren staatsinrichting te studeren met de bedoeling ook hier de middelbare akte te verkrijgen. Daar wordt echter, als aan zoveel dingen, een hardhandig einde aan gemaakt doordat het inmiddels 1940 is geworden en de oorlog is uitgebroken.
Over zijn activiteiten in het verzet is hij heel bescheiden, maar het moet

van grote betekenis geweest zijn. Hij houdt zich o.a. bezig met het beheer van de fondsen die steun geven aan de vrouwen en kinderen van de zeelieden die blijven varen, en al spoedig worden dat vele weduwen en wezen, al weten de meesten dat pas als de oorlog is afgelopen en hun mannen en vaders niet terugkomen. Andere werkzaamheden zijn hulp aan joodse landgenoten en onderduikers. Ook is hij dan al betrokken bij de voorbereiding van de politieke ontwikkeling na de oorlog.

Die oorlog en dat verzetswerk zijn ook bij hem, als bij zovelen een keerpunt in zijn leven. Allereerst gaat bij hem de gedachte leven, dat die steunverlening iets anders behoort te zijn dan charitas. En dan, hij zegt dat met nadruk, hij wil afrekenen met het paternalistische karakter ervan. Er mag geen sprake zijn van een hulp, men heeft er recht op. En dat dit geen voorbijgaande gedachte of zo maar een kreet is geweest, wordt bewezen als hij na de oorlog een nieuw stuk werk gaat aanpakken.
Hij wordt gekozen als lid van de noodraad in zijn gemeente en gedurende die periode wethouder voor sociale zaken. Maar dan benadert men hem om deel te nemen aan de politieke rechtspleging en wordt hij benoemd tot hoofd van de P.O.D. in het district. Hoeveel vertrouwen men in zijn houding en bekwaamheid heeft, blijkt ook uit het feit, dat hij wordt aangezocht om deel uit te maken van een commissie, die in Duitsland de archieven gaat uitpluizen op belastende feiten over S.D.'ers enz., een benoeming die hij overigens afwijst.
Het is een andere functie, die hem aantrekt, n.l. die van directeur van het districtsbureau van de Stichting '40—'45, die zich gaat bezighouden met de steun aan de slachtoffers van het verzet en hun nabestaanden. En het is in dit werk, dat hij de kans krijgt iets te verwezenlijken van die reeds eerder geuite gedachte, dat dit soort hulp niet het karakter mag dragen van een soort vaderlijke liefdadigheid, maar dat het er vooral om gaat de mensen de kans te bieden hun eigen levensstijl zoals ze dat gewend waren, voort te zetten.
En deze functie, directeur van het district Zuid-Holland gaat hij nu vaarwel zeggen en dat kost hem moeite. Want hij heeft door dit werk contact gekregen met de vele facetten van het maatschappelijk werk en zich daar theoretisch in verdiept. Maar wat vooral zwaar bij hem weegt, is dat hij „zijn" mensen, voor wie hij niet alleen de directeur is geweest, maar nog veel meer de raadsman en verdediger, in de steek moet laten. En hij zou dit ook niet gedaan hebben zonder de overtuiging, dat bij zijn opvolger de zaak in goede handen is.

Pasman en het Verbond

In 1949 is hij lid van het Verbond geworden en de eerste jaren heeft hij er geen actieve rol in gespeeld. Totdat hij „ontdekt" werd, toen we in 1963 een penningmeester nodig hadden. Die ontdekking was niet toevallig, in de Proviinciale Staten, waar hij voor de P.v.d.A. zitting heeft, leerde hij onze voorzitter kennen, die zoals men weet Gedeputeerde van Zuid-Holland is en die heeft hem weten over te halen. En daar is het Verbond niet slechter van geworden, omdat een man in het hoofd- en dagelijks bestuur zijn intrede deed, niet alleen met een grote bekwaam-

heid op het gebied van de financiën, maar van een sterke sociale inslag. Hij was toen al landelijk penningmeester van de Stichting Bureaus voor Levens- en Gezinsverzorging. En bij dit alles kwam ook nog zijn secretariaat van de provinciale vereniging voor tuberculosebestrijding, functies, die hij ook nu nog bekleedt.
En als je dit alles zo ziet opgesomd, verbaas je je wel even, dat het soms zo moeilijk is mensen voor een karwei te vinden. Want ze hebben het al druk, tenminste dat geloven ze ernstig. Daar zit een vent tegenover je, die het waarachtig niet makkelijk heeft gehad, vanaf zijn dertiende jaar zijn brood verdient, die met ijzeren volharding gestegen is op de maatschappelijke ladder, in zijn spaarzame vrije tijd een stuk of wat veeleisende functies vervult en er dan geen been in ziet om nog lid van het dagelijks bestuur van het Verbond te worden. En als het daar bij zou blijven! Maar hij komt in de Centrale Commissie Geestelijke Verzorging, wordt bestuurslid van het Steunfonds, voorzitter van de beheerscommissie van „De Ark", lid van het bestuur van het Erasmushuis, lid van de stuk of wat andere commissies die het Verbond heeft. Gaat naar conferenties, spreekt in gemeenschappen, maakt nota's voor het H.B., enz. enz. En blijft bij dit alles onverstoorbaar, beschikt over een grote dosis humor en is ook nog een goede echtgenoot, vader en grootvader. Nog één zoon van 17 is thuis, de vier dochters hebben hun eigen gezin en dat heeft hem 7 kleinkinderen opgeleverd. Hij is lid van een zangkoor, fotografeert en als het nodig is zet hij ook bijeenkomsten met een artistiek tintje in elkaar.

Er zit lijn in

Hoe vreemd het misschien ook lijkt, toch zit in deze levensgang, die naar het zich laat zien voor deze 59-jarige wel de laatste fase in zijn werk zal zijn, een bepaalde lijn. Want als ik hem vraag, hoe hij zich zijn taak als directeur van het Verbond nu eigenlijk voorstelt, dan zegt hij: „Ik wil proberen een bredere organisatorische vorm aan een idee te geven. Dat heb ik in zekere zin al meer gedaan, maar het was altijd beperkt. En het humanisme omvat de hele mens".
En als we dan samen daar nog wat verder op ingaan en een voorbeeld ter verduidelijking trachten te vinden, verenigen we ons op de formule, dat hij door zijn werk de „goodwill" van het Verbond naar buiten wil versterken om de taak van de vrijwilligers in het dagelijks bestuur te verlichten. Hij heeft als één van die vrijwilligers aan den lijve ondervonden hoe dringend nodig dat is. Want er gaat door allerlei organisatorische zaken, die nu nog door die vrijwilligers moet worden gedaan een heleboel geest- en denkkracht verloren, die nuttiger gebruikt zou kunnen worden. En de groei van het Verbond eist ook, dat de vrijwillige bestuurders in toenemende mate de steun van functionarissen krijgen.
We hebben nog wat zitten filosoferen over dat primes inter pares-schap, dat eerste zijn onder zijns gelijken. Met andere woorden, hoe wordt de verhouding tot de top-functionarissen, de hoofden van dienst zoals ze tegenwoordig heten. Ook geen makkelijke jongens, met hun eigen opvattingen, stuk voor stuk ook met het hele werk van het Verbond verweven. En meestal nog met een aantal zaken belast, die buiten

hun engere werkterrein vallen. Maar Pasman verwacht daar geen moeilijkheden van, hij is de redelijkheid zelve en dat is bij de anderen ook het geval. Want tenslotte zijn we niet bij het Verbond vanwege het salaris of de status, maar om met elkaar iets te maken, dat er voorheen nooit is geweest. En dat eist niet alleen de inzet van de gehele mens, maar ook de bereidheid tot overleg. En wie Pasman kent zoals ik hem in die drie jaar heb leren kennen weet, dat er geen dictator komt, maar een bijzonder redelijk mens, die goed kan luisteren. We zullen het samen best rooien!

Polet

NOG EENS OVER „WERKERS EN THUISBLIJVERS"

Pronk [1]) ziet de groei van het Verbond als „graadmeter van de opmars naar meer menselijkheid". Accoord, voorzover ons H.V. méér is dan een club mensen die samen bang zijn voor het nihilisme.
Kader is een blad voor werkers, organisatie-mensen; ik ben als thuisblijver een „negatief" element voor de opbouw van ons club-apparaat. Maar communicatie tussen binnen- en buitenlui blijft nuttig. Wat maakt een lid tot „werker" of ‚thuisblijver"? Kwestie van smaak. Teleurstelling in de ontmoeting met anderen? Mijn belangstelling voor een verantwoordelijke maatschappij groeit evenredig met mijn onbehagen over de onverantwoordelijke manipulatie van de massa's; en tegelijk verlies ik interesse voor de filosofische haarkloverijen waarmee veel humanisten zich afzetten tegen hun kerkelijk verleden. Wat betreft mijn onbehagen: teveel mensen laten zich als gehypnotiseerde konijnen manipuleren door de commerciële reclame en misleiden door de „voorlichting" van pers en overheden. Een en ander laat weinig ruimte voor eigen hersenwerk. (Ook de biologische vruchtbaarheid van ons volk evenaart de teeltdrift van voornoemde knaagdieren). Wat doet ons Verbond aan die toenemende on-vrijheid? Het wordt tijd, dat we méér doen dan proclameren dat we ergens tégen of vóór zijn; dat we strijdbaarder worden, desnoods erkennen dat er een tijd kan komen dat we niet meer braaf onderworpen „lief-zijn" voor elkaar. De horde heeft méér behoefte aan onze (zo mogelijk wetenschappelijke) critiek op de maatschappij, dan aan het huichelachtig optimisme van bepaalde instanties. Beter te prikkelen tot denken (dat tot geweldloos verzet kàn leiden) dan te sussen.

Begrijpt u dat ik met die „onaangepaste" critiek niet namens het H.V. de straat kan opgaan? Maar voor conventioneel huisbezoek mis ik het geduld en de beleefde gesprekstrant op onze bijeenkomsten is weinig boeiend meer. Maar het is m.i. nódig te zèggen dat de keizer geen kleren aan heeft. Het is heilzaam voor de comfort-minnende burger, dat hij gewoon uitgelachen wordt in zijn zelfgenoegzaamheid. En ik betrek mijzelf óók in die spot, want ik heb weinig te verliezen. Zolang we de mensen de oppassende braafheid aanpraten, moedigen wij hen aan afhankelijk te blijven, brengen we opium voor de geesten, wordt de medemenslijkheid een slaapmiddel. Een scherp appèl op de persoonlijke intelligentie is vruchtbaarder voor onze evolutie. De negatieve aspecten, de knelpunten in onze samenleving mogen niet verzwegen worden om de lieve vrede; onze (miserabele) houding kan de critiek van onze kinderen niet ontgaan. Voor mij is het humanisme de opdracht: laat jezelf en anderen niet manipuleren! De organisaties (buiten het H.V.) krijgen teveel macht over ons leven. Handicaps in de strijd (om bewustwording) zijn ons ingebakken fatsoen en de massale behoefte aan veiligheid-op-alle-fronten. Niet met groepsloyaliteiten maar met aller-individueelste intelligentie zullen we de wereld veranderen; onze mentaliteit en methoden zullen radicaal worden. Werken voor het groepsbelang hoeft niet meer, maar màg voor wie er echt zin in heeft. Voor werkers èn thuisblijvers leeft de vraag: hoe geef ik doeltreffend uiting aan de beweging van het leven, die door mij heengaat? Dan hoef ik mijn keuze niet meer te laten bepalen door de opvattingen van de meerderheid, door de goedkeuring van de omstanders. Onze afhankelijkheid van het publiek kan onze doelmatigheid van leven schadelijk beïnvloeden, vooral in een steeds ingewikkelder samenleving: doen-en-laten-als-de-anderen werkt mateloze inefficiëntie en verkwisting in de hand (massaal autorijden en dwangmatig roken, bijvoorbeeld). Ook politiek: als het „ongepast" wordt je uit te spreken over Viet-Nam, muilkorven we onszèlf, ten gerieve van de profiteurs en de regenten. De grote vijand van onze democratie is de illusie dat we zéker de goede kant opgaan voorzover we geleid worden door onze overheden. Onderzoekend vrágen is beter dan zwijgend slachtoffer worden van een bureaucratie.
Het humanisme staat principieel critisch, anti-dogmatisch en personalistisch in de ontwikkelingsgeschiedenis van de mensheid; ieder van ons geeft daarvan blijk op zijn èigen manier. Als vrije mensen!

H. R. O. Snijder

---

[1]) Kader no. 3, juni/juli 1966.

(En hiermede kunnen we de discussie voorlopig sluiten, althans over dit onderwerp. Alleen, Snijder en met hem al die anderen die gespreksleider zijn, zullen o.i. in het referaat van Spigt „Om de eigenaardigheid van de humanist" opgenomen in „In en Om" van september wel genoeg stof vinden, om daar met hun groep in te duiken. Waarmede we dan een bijdrage leveren tot bepaling van plaats en taak van het Humanistisch Verbond in de samenleving en het ons ook wat duidelijker gaat worden, waarom we dit allemaal doen. Redactie).

ENQUETE IN HENGELO, VOORJAAR 1966

Rondgebrachte formulieren	213	—	100 %
Ingevulde formulieren	149	—	70 %
Niet ingevulde formulieren	64	—	30 %

De redenen van het niet invullen zijn maar voor een gedeelte bekend. Enige mensen wilden het formulier niet invullen wegens persoonlijke redenen, anderen vonden zich te oud. Van de laatste categorie toonden enige leden zich na enig overleg alsnog bereid de lijst in te vullen.
Ook zijn diverse formulieren niet bij ons teruggekomen. Dit gebeurde met name in die gevallen, waar wij de leden niet thuis troffen bij het ophalen en die, als ze de volgende keer weer niet thuis waren een briefje kregen met het verzoek de enquete naar ons adres te zenden.
Verder waren er leden, die het formulier op de afgesproken dag nog niet hadden ingevuld. De gang van zaken speelde zich dan net zo af als bij de vorige categorie.

Vraag 1. *Naam, adres en leeftijd.*

De eerste twee gegevens waren louter administratief.
Van meer belang is de leeftijd.
140 leden gaven hun leeftijd op.

Het bleek, dat de gemiddelde leeftijd van de Hengelose leden 51,8 jaar was. Hieronder een overzicht:

jonger dan 25	1
van 25—30	10
van 30—35	9
van 35—40	8
van 40—45	12
van 45—50	21
van 50—55	13
van 55—60	15
van 60—65	9
van 65—70	9
van 70—75	12
van 75—80	7
van 80—85	7
van 85—90	5
	140

Vraag 2. *Wat is uw beroep?*

De leden die de enquete invulden, bleken de volgende beroepen te hebben:

agent van politie	(1)	instrumentmaker	(1)	secretaresse	(1)
ambtenaar	(12)	journalist	(1)	serveerster	(1)
apotheker	(1)	koopman	(1)	tekenaar-constr.	(4)
architect	(1)	lab.assistent	(1)	timmerman	(1)
arts	(3)	leraar	(3)	typograaf	(1)
baas	(4)	lerares	(1)	verpleegster	(1)
bedr.adviseur	(1)	maatsch. werkster	(1)	werktuigbouwk.	(4)
bedr.chef	(1)	mag.meester	(1)	kwal.controleur	(1)
beheerder	(1)	metaalbewerker	(1)	zonder beroep: 25	
cheffin	(1)	onderwijzer	(2)	(d.i. de mannelijke	
comm. beambte	(2)	organ.adviseur	(1)	gepensioneerde leden)	
electro-technicus	(1)	pers.chef	(5)	huisvrouw: 60	

Vraag 3. *Welke opleiding hebt u gevolgd?*

Alleen L.O.	20	L.T.S.	17	Huishoudschool	8	Kweekschool	7
M.U.L.O.	31	U.T.S.	3	Kantooropl.	3	Kleuterkw.	2
M.O.	32	H.T.S.	6	Coupeuse	2	Maatsch. werk	1
Universit.	7	T.H.	2	V.G.L.O.	1	Diversen	12

Vraag 4. *Wanneer werd u lid?*

In 1946	27 leden	In 1953	6 leden	In 1958	6 leden	In 1963	61 leden
In 1947	4 ,,	In 1954	9 ,,	In 1959	1 lid	In 1964	9 ,,
In 1948	4 ,,	In 1955	10 ,,	In 1960	5 leden	In 1965	7 ,,
In 1950	6 ,,	In 1956	6 ,,	In 1961	3 ,,		
In 1952	9 ,,	In 1957	4 ,,	In 1962	9 ,,		

Vraag 5. *Waarom werd u lid?*

a Sympathie t.o.v. de humanistische idee (26 leden)
b Organisatie van buitenkerkelijken noodzaak (22 leden)
c Eens met het beginselprogramma van het H.V. (18 leden)
d Om het contact met gelijkgezinden (16 leden)
e Om het H.V. te steunen (16 leden)
f Om de overeenkomst tussen eigen standpunt en dat van het H.V. (12 leden)
g Als tegenwicht tegenover de kerk (11 leden)
h Door de man (6 leden)
i Via de H.J.G. (5 leden)
j Op aanraden, op verzoek, na huisbezoek (4 leden)
k Voor oriëntatie, voor verdere vorming (3 leden)
l Door lezingen via de radio (3 leden)
m Humanitas en H.V. werd als een geheel gezien (2 leden)
n Uit overtuiging (2 leden)
o Als bewijs, dat de kerk heeft afgedaan (1 lid)
p Als tegenprestatie (1 lid - heeft van H.V. hulp ontvangen)

q Door opvoeding (1 lid)
r Door huwelijk (1 lid)
Deze vraag werd door 11 leden niet beantwoord.

Vraag 6. *Heeft dit lidmaatschap aan uw verwachtingen beantwoord?*

Ja: 75 leden.
Nee: 7 leden.
Ten dele: 18 leden.
Geen mening: 9 leden.
Geen verwachtingen gehad: 6 leden.
Vraag niet beantwoord: 26 leden ! ! !

Vraag 6b. *Wilt u dit nader omschrijven?*

Ja.
a Bewondering voor activiteiten.
b De Humanistische Beweging is gestalte gegeven.
c De Humanistische Beweging is erkend.
d Het ervaren, dat je als niet-gelovige niet alleen staat.
e Je kunt jezelf blijven in het H.V.
f Mogelijkheid tot eigen mening in het H.V.
g Je voelt je thuis in het H.V.
h Contact met leeftijdsgenoten.
i Het Humanisme is steun bij het zoeken van je levensweg.

Nee.
a De gemiddelde leeftijd is te hoog.
b Veel te weinig werkelijke belangstelling, het raakt de mens niet.
c Er is onvoldoende eenheid.
d Leden te weinig actief, er komt te weinig uit.
e Er zijn nog andere machten dan zintuigelijke.

Ten dele:
a Gevaar van knus kringetje.
b Te weinig waarachtige gemeenschapszin.
c Het H.V. grijpt te hoog (speciaal de lezingen)
d Persoonlijke acties en reacties deden afbreuk aan de sfeer.
e Kan aan ons liggen of aan het H.V.

Geen omschrijving gegeven: 5 leden.

Vraag 7a. *Bezoekt u de bijeenkomsten op de zondagmorgen?*

Ja: 20 leden
Nee: 76 leden
Soms: 44 leden

Vraag 7b. *Wat is uw oordeel over deze bijeenkomsten?*

a Goed. (15 leden)
b De ene spreker is boeiender dan de andere. (8 leden)
c Te weinig levensbeschouwelijk, te veel wetenschappelijk. (1 lid)
d Te veel lezing, te weinig gesprek en discussie.
e Te moeilijk.

f Leerzaam en gezellig.
g Te weinig leden aanwezig.
h Soms hoogdravend.
i Bevestiging van eigen denken.

Vraag 7c. *Indien u deze bijeenkomsten niet bezoekt, wat is dan de reden?*

a Geen tijd. (18 leden)
b Geen behoefte aan „kerkgang". (14 leden)
c Te oud. (11 leden)
d Zondag is ongunstig. (11 leden)
e Zondag is voor het gezin. (8 leden)
f De kinderen (geen oppas). (4 leden)
g Op zondag wil ik mezelf zijn.
De vraag niet beantwoord: 14 leden.

Vraag 8a. *Bezoekt u de gespreksgroepen?*

Ja: 16 leden
Nee: 111 leden
Soms: 13 leden

Vraag 8b. *Zo ja, wat is uw oordeel?*

b Nuttig. (2 leden)
a Goed. (3 leden)
c Voldoet aan de verwachtingen. (2 leden)
d Bewuster verdieping in bepaalde onderwerpen. (2 leden)
e Jammer, dat er weinig belangstellenden zijn. (2 leden)
f Matig.
g Prettig en leerzaam.
h Het onderwerp komt wel eens in het gedrang door openhartige gesprekken van man tot man.
i Men komt zelden tot een diepgaand gesprek.
j Men dwaalt van het onderwerp af.
k Bieden niet veel. ....
l We gaan zelf niet, vinden het wel van belang voor anderen.
m Sfeer prettig, gesprek niet altijd even vruchtbaar.
n Bevredigt niet.
o Onderwerp niet altijd boeiend, te onpersoonlijk.
p Oordeel hangt af van onderwerp.
q Blijft moeilijk, te vriendelijk.
r Positief, interessant en opbouwend.

Vraag 8c. *Zo nee, waarom niet?*

a Geen tijd. (23 leden)
b Geen interesse. (14 leden)
c Te oud. (11 leden)
d Tijd voor het gezin nodiger. (4 leden)
e Huiselijke omstandigheden. (3 leden)

f Ziekte, invaliditeit. (3 leden)
g Studie. (2 leden)
h Veel persoonlijke ambities. (2 leden)
i Afstand te ver.
j Te moeilijk.
k Geen gezelschap.
l Vrije tijd is voor muziekvereniging.
m Moet vroeg thuis zijn in bejaardentehuis.
n Veel avonddiensten.
o Te knus kringetje.
p Buiten de gemeenschap gespreksstof genoeg.

Vraag 9. *Hebt u belangstelling voor . . . ?*

a Bezinningsbijeenkomst . . . . . 23 leden.
b Forumavond . . . . . 20 leden.
c Kunstuitvoering . . . . . 23 leden.
d Gezelligheidsbijeenkomst . . . . . 9 leden.
e Handenarbeidgroepje . . . . . 4 leden.
f Leesclub . . . . . 8 leden.
g Televisieclub . . . . . 5 leden.

Vraag 10. *Heeft u nog andere wensen, zo ja welke?*

a Bevordering van een echt contact onder de leden.
b Over de lezingen: Omlijsting d.m.v. muziek.
Meer over intermenselijke problemen.
Niet zo moeilijk maken.
c Meer doen aan praktisch humanisme.
d Vormingsonderwijs, o.a. aan kinderen tot 16 jaar.
e Meer contact met buitenstaanders.
f Ledenwerfactie voor H.V.
g Meer activiteit van de leden.
h Gesprekken van algemene aard in alle Nederlandse Humanistische gespreksgroepen. Allen dezelfde onderwerpen bespreken met een eindverslag in een H.V.-orgaan.
i Verslag van de werkzaamheden van de geestelijke raadslieden.
j Voorlichting over de werkzaamheden van Humanitas en Humanistisch Verbond.
k Meer tijd. (wens van een Humanistische Grappenmaker.)

Vraag 11. *Wat is uw oordeel over het contactorgaan „Onze Gemeenschap"?*

a Goed. (30 leden)
b Het noodzakelijke staat er in. (16 leden)
c Voldoet aan functie. (9 leden)
d Prettig het te ontvangen. (3 leden)
e Wordt niet altijd gelezen. (4 leden)
f Mist inhoud. (3 leden)
g Als contactorgaan onvoldoende. (3 leden)
h Nuttig. (3 leden)

i Zou meer gericht moeten zijn op plaatselijk gebeuren. (2 leden)
j Kan veel beter. (2 leden)
k Te zakelijk. (2 leden)
l Aardig. (2 leden)
m Matig. (2 leden)
n Acceptabel. (2 leden)
o Opmaak kan nog beter.
p Wel aardig, gaat wel.
q Niet onaardig.
r Feller eigen standpunt verdedigen.
Geen oordeel gegeven: 44 leden

Vraag 12. *Hebt u suggesties voor dit orgaan?*

a Bundeling van contactorganen uit de omgeving. (Almelo-Hengelo-Enschede).
b Het opnemen van een verslag van de gehouden bijeenkomst op zondagmorgen of x-avond; ook van gespreksgroepen.
c Beschouwing over recente gebeurtenissen.
d Ingezonden stukjes van leden.
e Bespreking van bepaalde levensproblemen, b.v. rassendiscriminatie, gemengd huwelijk, enz.
f Mogelijkheid om eens op belangijke boekenuitgaven of artikelen te wijzen.
g Verzorging technisch beter verzorgen.
h Korte interviews met leden over bepaalde dingen.
i Iets meer over het Humanisme zelf.
j Een bredere redactie, die tevens opmaak op attractieve wijze verzorgt en die voor artikelen zorg draagt.
k Bespreking bejaardenvraagstuk.

Slotconclusie.

— De gemiddelde leeftijd van de leden ligt vrij hoog. Dit komt waarschijnlijk door de vele leden in het bejaardentehis „Humanitas".

— Veel jongeren zijn er niet; 20 leden zijn jonger dan 35 jaar. Onder de 30 jaar zijn dat er 11 leden.

— De beroepensituatie is zeer gemengd, evenals de schoolopleiding van de diverse leden.

— De reden, waarom men lid werd liggen niet ver uiteen, het komt neer op het eens zijn met de Humanistische gedachte. De een zegt het wat anders dan de ander.

— Het lidmaatschap heeft bij de meeste leden wel beantwoord aan de verwachtingen.

— Het bezoek van bijeenkomsten en gespreksgroepen is niet denderend. Dit zit voor een groot gedeelte vast op tijd en interesse. Ook is er een categorie, die het gezin voor laat gaan en dus al het andere niet belangrijk genoeg vindt om het gezin een poosje te verlaten.

— Er is belangstelling voor diverse activiteiten, al werd terecht in een enquete de verzuchting geslaakt: „moet dit nu beslist ook in een humanistisch verfje gestoken worden, men kan dit toch in ruimer verband doen?"

— Er leven diverse wensen onder de leden. Misschien kan aan enige van deze wensen tegemoet worden gekomen. (a, c, d, e, g en h bijvoorbeeld.)

— Over het contactorgaan is men wel tevreden. Natuurlijk blijven er altijd wensen. Ook deze wensen zijn misschien een nadere studie waard, er zijn te goede bij om genegeerd te worden.

— Wij hopen, dat deze enquete mag bijdragen tot een nog beter functioneren van de Gemeenschap Hengelo, en dat het de tijd, moeite en werk waard is die wij er aan besteed hebben.

H. Schanssema
J. Th. Schanssema-Blaauboer
E. Broekman
F. Broekman-Land

HET CONGRES 1967, EEN NIEUWE VORM

Hoewel in „In om Om" van oktober werd aangegeven, hoe het hoofdbestuur zich het congres, dat op 15 en 16 april '67 in Utrecht wordt gehouden, naar de vorm denkt, lijkt het ons gewenst er voor onze bestuurders en gespreksleiders nog wat uitvoeriger over te zijn.
De leidende gedachte is vooral: hoe betrekken we de leden meer dan tot nu toe bij de meningsvorming. Spigt heeft er in zijn preadvies al op gewezen dat er nog steeds een kloof bestaat tussen wat aan de organisatorische top wordt uitgedacht en uitgevoerd en hoe dit in de gemeenschappen wordt verwerkt.
Het werd al eens eerder op een congres door een gemeenschapsbestuurder als volgt uitgedrukt: „Het hoofdbestuur dropt maar, en we moeten maar zien wat we er van kunnen maken." Zoals dikwijls met dit soort hartekreten, was dat niet vrij van overdrijving, want elke zaak waar het hoofdbestuur zich mee bezighoudt, en waar „iets uitkomt", wordt bekend gemaakt en komt meestal niet uit de lucht vallen. Maar het verkeer is inderdaad wat aan de eenzijdige kant, al wordt wel degelijk rekening gehouden met wat in de gemeenschappen leeft. Daarvoor dient ook het beraad van het dagelijks bestuur met de vertegenwoordigers van gewesten en gemeenschappen op de regionale conferenties.
Het Verbond verkeert in een nieuwe situatie, dat werd tijdens het 20-jarig bestaan uitdrukkelijk gesteld. We hebben een plaats veroverd, het georganiseerde humanisme is niet meer weg te denken uit de samenleving. Maar wat ons beweegt, onze levensovertuiging zelf moet voortdurend doordacht worden. Daarover kan een congres geen besluiten nemen, een levensovertuiging wordt niet per resolutie vastgelegd. Het is echter een heel andere zaak, of een congres, behalve zich bezighouden met organisatorische zaken, ook aandacht dient te wijden aan de achtergronden, die tot die zaken voeren en die de te volgen weg bepalen. De openbare bijeenkomsten op de zondagmorgen was meer dan een „pep-up", het diende ook om onze positie zowel tegenover ons zelf als tegenover de buitenwereld aan de orde te stellen. Hoe boeiend ook, en inspirerend, toch bestond er de behoefte, om er ter plaatse over te praten. Maar zoiets dient te worden voorbereid, men dient te weten waarover het zal gaan, er moet tijd geweest zijn om er onderling over te denken en te discussiëren. Dat kan nu, doordat er tijdig een preadvies is gekomen, dat als gespreksschema in allerlei bijeenkomsten dienst kan doen. En het lijkt ons op de weg te liggen, om daar waar gespreksgroepen bestaan dit aan te pakken, en waar ze niet bestaan ze voor dit doel te creëren.

Er zullen nog twee commentaren verschijnen van daartoe aangezochte leden, die ook weer in „In en Om" gepubliceerd worden. Dat is dan een mooie gelegenheid om de meningen, die zich intussen beginnen te vormen, te toetsen. Daarmee is de kous echter niet af, want op het congres gaat de discussie door. Het H.B. stelt zich voor een aantal groepen te vormen die op zaterdagavond van 8 tot 10 uur gaan praten, en waarvan rapporteurs de voornaamste standpunten later vastleggen. Diezelfde avond en misschien ook wel gedurende de nacht zullen deze rapporten, die beslist niet langer dan 500 woorden dienen te zijn, worden vermenigvuldigd. En op de zondagmorgen komen deze dan in bespre-

king, ingeleid door een centrale rapporteur, die de bevindingen van de groepen zal samenvatten. Dat gebeurt dan door middel van een forum, waarin ook de schrijvers van het preadvies en de commentaren zullen plaats nemen.
Op die zondagmorgen krijgen alle congresdeelnemers dat rapport van die centrale rapporteur in handen, het forum gaat daar onderling een uur over praten ten aanhore van het gehele congres en tenslotte zal er een vrije discussie van de zaal met het forum plaats vinden. Het is een proef, die alleen slaagt, als de voorbereiding goed is. En dat ligt in handen van onze gemeenschapsbesturen, zodat we er niet genoeg op kunnen aandringen om met de bespreking van het preadvies zo spoedig mogelijk te beginnen en er ernst mee te maken.

Wat nu het huishoudelijke gedeelte van het congres betreft, net als de vorige keer zal het jaarverslag eerst in twee afzonderlijke afdelingen besproken worden, gevolgd door een plenaire zitting. Dat gebeurt op de zaterdagmorgen. En op zondag, ná de discussie over het congresonderwerp „Plaats en taak van het Humanistisch Verbond in de Nederlandse samenleving", zal het congres zich weer met de huishoudelijke zaken bezig gaan houden. Dit kan betekenen, en ook dat is een nieuwe vorm, dat er behoefte kan blijken te bestaan aan een zgn. congrescommissie, die de voorstellen onderzoek en nagaat, welke voor openbare behandeling in aanmerking komen en welke ter afhandeling zonder discussie kunnen worden aanbevolen. Dit zal afhangen van het aantal voorstellen dat zal worden ingediend. Deze procedure is bij andere organisaties al jaren gebruikelijk. Zolang we niet weten, hoe groot en van welke aard de voorstellen zijn, valt er op dit ogenblik nog niets over te zeggen.
Deze nieuwe werkwijze heeft wel tot gevolg, dat de ontspanning, die al of minder geslaagd op de zaterdagavond werd gehouden, komt te vervallen. Overwogen is nog reeds op vrijdagavond te beginnen, maar die gedachte is verworpen, omdat dit te veel tijd gaat kosten. En ook extra geld. Nog een andere zaak vraagt echter onze aandacht en dan speciaal van de kant van de gemeenschappen en gewesten. Het zal uit het bovenstaande duidelijk zijn geworden, dat de afgevaardigden thans niet alleen mensen moeten zijn, die alle organisatorische kneepjes kennen maar ook bij kunnen dragen aan de meningsvorming. Daar zal men bij de samenstelling van de congresdelegatie rekening mee dienen te houden. Het succes van de proef hangt voor een belangrijk deel daarvan af. En het moet ons van het hart, dat nog maar al te veel het bijwonen van het congres een zaak is, die te licht wordt opgenomen. We hebben herhaaldelijk meegemaakt, dat men in een gemeenschap als het ware er mee liep te leuren, totdat men iemand bereid vond die er wel zijn weekeind voor wilde opofferen. Gelukkig voor hem of haar was het tenslotte een inspirerende ervaring waar men geen spijt van had. Maar het uitgangspunt deugde niet, het bijwonen van het congres is geen zaak die als het zoveelste offer moet worden gezien of waar men een onwetende mee dient op te knappen. Als het hoofdbestuur zich zoveel moeite geeft om te trachten er dit keer een belevenis van te maken, die voor de komende jaren van grote invloed kan zijn, mag verwacht worden, dat de gemeenschappen op hun beurt hun aandeel zullen leveren en daar nu al mee beginnen.

GESPREKSCHEMA OVER VERANDEREND LEVENSBESEF

brochure Nd. Gesprek Centrum no. 28

Inleiding

Definitie: levensbesef is het besef, dat wij hebben omtrent ons eigen leven en het leven in het algemeen, omtrent wat wij als levende wezens zijn en wat zich in ons ervaring als „leven" aan ons presenteert.
Het levensbesef wordt bepaald door een viertal factoren: de punten a t/m d op blz. 8 met enige toelichting.
Aangezien ieder mens persoonlijk een levensbesef vormt treffen we veel verschillen in levensbesef tussen verschillende mensen aan; daarnaast hebben mensen ook een aantal opvattingen, waarover zij het met elkaar eens zijn, een stuk gemeenschappelijk levensbesef, dat wij het geestelijk klimaat van een bepaalde groep of een bepaald volk kunnen noemen.
Het levensbesef verandert in de loop van de tijd.
Het levensbesef is geen teorie, maar onze in de praktijk van het leven zèlf gevormde kijk op mens en medemens.

Discussievragen

1 Kunt u belangrijke veranderingen noemen in uw eigen levensbesef in de loop van uw leven en kunt u ook de oorzaak aangeven van deze veranderiingen? (bepaalde gebeurtenissen of ervaringen)
2 Kunt u enige belangrijke facetten noemen van de levensbeseffen, die u thans aantreft bij mensen in uw eigen omgeving? (buren, kennissen, collega's)
3 Welke van de bij vraag 2 genoemde aspecten kunt u waarderen en welke vindt u verwerpelijk?
4 Kunt u een omschrijving geven van de maatstaf, die u gebruikt bij de beoordeling vlg vraag 3?
5 Behalve ons persoonlijk levensbesef kennen wij ook een gemeenschappelijk levensbesef. Welke veranderingen kunnen wij waarnemen in het levensbesef van het Nederlandse volk, wanneer wij de toestand van thans vergelijken met die van 1939? (Hoofdstuk VII, hiervan tevoren puntsgewijs een uittreksel maken. De punten, die niet uit de groep komen, worden door de gespreksleider aangevuld)
6 Welke omstandigheden hebben geleid tot de in vraag 5 besproken veranderingen? (Hfdst. VI, eveneens zonodig aanvullen)
7 Zou u veranderingen willen aanbrengen in het thans bestaande algemene levensbesef?
Zoja, welke veranderingen en hoe zouden die kunnen worden teweeg gebracht? (Denk aan de vier factoren, die het lb. bepalen.)

Opmerking:

De stof van de blz. 18 t/m 25 kunt u beter buiten bespreking laten, de gespreksleider kan hier hoogstens een enkel voorbeeld aan ontlenen. De stof van de blz. 15 t/m 17, humanistische levensovertuiging en levensbesef, kunt u beter op een andere bijeenkomst bespreken.

J. de Leede

WERKPLAN VAN DE WERKGROEP JEUGD EN JONGEREN

De werkgroep Jeugd- en Jongeren heeft een nota opgesteld over haar werkzaamheden, de stand van zaken en de plannen voor de toekomst. De nota is besproken in het hoofdbestuur en de plannen met bijbehorende overwegingen hadden allerwege instemming. De plannen zullen nu besproken worden met de mensen, die op een of andere wijze leiding geven aan jongerengroepen in en om het Humanistisch Verbond (voor het merendeel zelf jongeren), die op 22 oktober bijeen zijn in het Erasmushuis te Utrecht.
Teneinde iedereen te informeren over deze plannen volgen hieronder de belangrijkste punten uit de nota. Bij voorbaat zij opgemerkt, dat het welslagen van de plannen in hoge mate afhankelijk is van twee voorwaarden. In de eerste plaats zullen er mensen gevonden dienen te worden, die zich van harte en daadwerkelijk willen inzetten voor dit zo belangrijke stuk werk. Niet alleen op landelijk, maar veel meer nog op plaatselijk niveau, in de gemeenschappen en jongerengroepen. Ten tweede kost het realiseren van plannen altijd geld en het is in de huidige situatie van het Verbond geen eenvoudige zaak geld te vinden voor uitbreiding van werk omdat het reeds de nodige moeite kost het bestaande werk te financieren. Wanneer echter alom de wil aanwezig is er iets goeds van te maken, zullen we ook deze moeilijkheden wel te boven komen.

M. W. Verduijn, secr.
van de werkgroep.

Stand van zaken

In de nota is een overzicht van het huidige jongerenwerk in en rond het Humanistisch Verbond (zie schema) opgenomen. Daarbij wordt opgemerkt dat sommige Humanistische Jongeren Groepen een wat in zichzelf gekeerd gedragspatroon vertonen. Kwantitatief is het de laatste jaren nogal constant gebleven. Er heerst in enkele groepen nog wantrouwen t.a.v. de oogmerken van de werkgroep J. en J.
Getracht wordt dit in persoonlijke gesprekken zoveel mogelijk tot normale proporties terug te brengen hetgeen t.a.v. Rotterdam en Amsterdam lijkt te lukken. Op initiatief van de pas opgerichte H.J.G. Eindhoven werd in april een geslaagd jongeren weekend gehouden (Inmiddels gevolgd door andere initiatieven).

Een nieuwe verschijning is de sinds enige tijd op meerdere plaatsen ontstane gesprekgroep. Door het informele karakter is het moeilijk een indruk te krijgen over intensiteit en betrokkenheid. Geconstateerd kan worden dat de gemeenschapsbesturen duidelijk meer diligent zijn geworden t.a.v. het vormen van voor bepaalde jongeren aantrekkelijke groepen.

Vervolgens wordt uitvoerig ingegaan op de in het voorjaar gehouden enquête waaruit bleek, dat op 16 plaatsen in het land jongerengroepen waren; dat er op 12 plaatsen plannen waren voor 1966; dat er 13 plaatsen waren met verwijzingsmogelijkheden naar actieve groepen op niet al te verre afstanden en dat er op 13 plaatsen geen mogelijkheden waren. Stelt men het aantal plaatsen met vestigingen van het Humanistisch Verbond op 71 (69 gemeenschappen en 2 federaties tezamen elf gemeenschappen tellende) dan zijn er op dit moment nog ca. 16 plaatsen waar volgens het inzicht van de werkgroep iets zou kunnen worden ondernomen.

leeftijd: 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30j.

CLUBHUISWERK
niet actueel, is incidenteel geprobeerd in enkele gemeenschappen, b.v. Assen/A'veen.

HUMANISTISCHE JONGEREN GROEPEN [1]:
Haarlem, Rotterdam, Utrecht, Amsterdam, Eindhoven, Groningen.

INFORMELE JONGEREN GROEPEN: Almelo, Gorinchem, den Haag, Hilversum, Leiden, Meppel, Steenwijk, Zwolle.

} binnen het Humanistisch Verbond

HUMANISTISCHE JEUGD BEWEGING: te Amsterdam, Arnhem, Assen, Enschede, Eindhoven, den Haag, Haarlem, Groningen, Hilversum, Leeuwarden, Leiden, Zwolle.

STUDENTEN VERENIGING OP HUMANISTISCHE GRONDSLAG
„Socrates" te Amsterdam, Delft, Groningen, Leiden, Utrecht.

Ter vergelijking:

HUMANISTISCH VORMINGSONDERWIJS
per 31-12-65 buiten schoolverband: ca 3 groepen; in schoolverband: 8 groepen; in voorbereiding: 8 groepen.

HUMANISTISCHE GEESTELIJKE VERZORGING in de STRIJDKRACHTEN

[1]) H. J. groepen zijn formele groepen, d.w.z. de resterende afdelingen van de voormalige Humanistische Jongeren Gemeenschap en jongerengroepen, die i.v.m. de contributie afdracht als zodanig door het hoofdbestuur zijn erkend. (dat zijn de groepen in de cursief gedrukte plaatsnamen).

Tenslotte wijst men er op dat van het begin af aan de werkgroep gemeend heeft zoveel mogelijk opening van zaken te moeten geven en ieder die op enigerlei wijze bij het werk betrokken is op de hoogte te stellen van het bestaan der werkgroep. Daarnaast is er herhaaldelijk gewezen op het gesprek of het contact dat zij met betrokkenen wil hebben. Het lijkt haar namelijk van groot belang om de indruk weg te nemen — die op vele plaatsen bestaat — dat jonge mensen in het Verbond niet serieus genomen worden. Dit werd gedaan door o.a.:

1. aan de gemeenschappen en de hoofdbesturen van de H.J.B. en S.V.H.G. het installeren van de werkgroep te berichten;
2. twee hoofdartikelen in In en Om (september 1965 en mei 1966);
3. twee artikelen in Kader (september 1965 en juli 1966);
4. een stencil met mededelingen aan de jongerengroepen betreffende internationale zaken;
5. het beleggen van een conferentie over jeugd- en jongerenwerk (7 mei);
6. op de Topkaderconferentie van 2 april een korte bespreking aan dit onderwerp te wijden.

Overwegingen voor de toekomst

Uit de gegevens die tijdens de oriëntatie zijn verkregen blijkt duidelijk dat er een vergrijzing van het H.V. optreedt. Dit kan worden omgebogen als duidelijk gemaakt kan worden dat er voor jongeren mogelijkheden liggen in het H.V. Mogelijk kunnen er zodanige omstandigheden komen dat dit meer mogelijk is dan voorheen, het zal echter vereenvoudigd worden als ook andere uitingen van het H.V. dit zouden ondersteunen bijvoorbeeld door een *meer bij de jongeren aansprekende manier van werken. Ook zal duidelijk moeten zijn dat kritieke en in de ogen van anderen verwerpelijke uitingen op hun juiste waarde geschat dienen te worden en niet bij voorbaat verworpen.*
Er zal ruimte gemaakt moeten worden voor jonge mensen, waar zij zich kunnen oriënteren en kunnen experimenteren, zowel beschouwelijk als praktisch. Daartoe zullen er projecten moeten komen waar men zelf aan kan werken of aan mee kan werken. Wil men een zekere betrokkenheid met onze sfeer bereiken dan zal een stuk eigen verantwoordelijkheid mogelijk gemaakt moeten worden. Was dat voorheen vooral gericht op de organisatie en de instandhouding van de groep, nu wil men dit vooral richten op de inhoud van het werk.
Het is daarbij verstandig vooraf te omschrijven dat onder humanistisch jeugd- en jongerenwerk wordt verstaan *het scheppen van een mogelijkheid tot oriëntatie op — en confrontatie met — een levensovertuiging, die op ondogmatische wijze en met gebruikmaking van uitsluitend menselijke vermogens oproept tot zelfbestemming in verbondenheid met de ander* [1]).
Voor sommigen — nooit een grote groep — zal een dergelijke oriëntatie zeer belangrijk zijn, voor anderen zal het slechts een vluchtige kennismaking betekenen. Natuurlijk zijn tussen deze uitersten vele variaties maar het zal duidelijk zijn dat verschillende vormen voor deze uitersten gewenst zijn. Tegen de achtergrond van de nu in het jeugd- en jongerenwerk aan de gang zijnde discussies over service verlening, brede basis of doorbraak opzet en de tegenstelling gespecialiseerd — en uniformwerk is het goed hierin onze positie te bepalen.

Zij die in grote mate levensbeschouwelijk geïnteresseerd zijn, zoeken een specialistische groep. Anderen zullen zeker niet van het levensbeschouwelijke een specialisme (of hobby) willen maken maar kunnen nochtans een kennismaking met de humanistische gedachtenwereld op prijs stellen. Deze laatsten zoeken een „supermarkt" de eersten de „delicatessen zaak". Van het Humanistisch Verbond mag verwacht worden dat ze beide groepen en de schakeringen daar tussen op den duur adequate oriëntatie kan geven.

Gezien de historische achtergrond is het voor het Verbond op dit moment zaak om in de eerste plaats de meer geïnteresseerden te bereiken en hun mogelijkheden te bieden die aangepast zijn aan deze tijd. Fouten die in het verleden zijn gemaakt — vooral op het gebied van de organisatorische vorm — dienen nu vermeden te worden. Het is echter weinig aanlokkelijk om zich door vroegere teleurstellingen en de huidige mode (d.w.z. jeugdwerk als service verlening) te laten sturen in een richting waar het (nog?) niet tegen opgewassen is. Als de werkgroep nu in de eerste plaats vorm wil geven aan oriëntatie mogelijkheden voor de meer geïnteresseerden binnen het kader van het H.V., dan betekent dat niet dat hiermee het werk in andere verbanden wordt ontkend. Het wordt echter uitgesteld tot een tijdstip dat een bevredigende jongeren-activiteit rond het georganiseerde humanisme is ontstaan. Want zowel het vormingsonderwijs, de geestelijke verzorging in de strijdkrachten als een eventueel meer incidenteel jongeren-werk vereisen allemaal een geïnspireerde jongeren-groep voor een nader kontakt.
Veeleer kan de „delicatessen zaak", als haar producten in de smaak vallen, deze te zijner tijd ook op de „supermarkt" aanbieden, waar het kopen nu eenmaal wat minder persoonlijk gebeurt.
Of de oriëntatiemogelijkheden in de smaak zullen vallen, zal vooral een zaak zijn van de kwaliteit. Juist om hieraan in de eerst komende tijd de volle aandacht te schenken zijn enkele uitgangspunten en een werkplan opgesteld.

Uitgangspunten:

— In eerste instantie aandacht schenken aan de 15 tot 26 jarigen.
— In de aktiviteiten zal een veelvormigheid binnen het organisatorisch kader van het H.V. worden bevorderd.
— In de huidige fase van opbouw zijn uniforme regelingen ongewenst, terwijl formalisme zoveel mogelijk voorkomen moet worden.
— De jongeren dienen zelfstandig te zijn in het ondernemen van activiteiten.

Werkplan:

Er zijn een aantal maatregelen nodig — die voorlopig van de werkgroep zullen moeten uitgaan — welke inhoud en vorm moeten geven aan het jongeren-werk.

1. In de eerste plaats streeft zij er naar om in elke gemeenschap (en federatie of gewest) een contactpersoon te vinden die lid is van het ge-

meenschapsbestuur. In het bijzonder hebben daarbij de 16 gemeenschappen die nog geen jongerenwerk kennen, maar daartoe wel de mogelijkheid bezitten, de aandacht. De contactpersoon zou zich in het bijzonder bezig moeten houden met jeugd- en jongerenzaken bijvoorbeeld door het onderhouden van contact met jongerengroepen in of buiten het Verbond. Hij kan nieuwe activiteiten stimuleren.

2. Om in de dringende behoefte van communicatie te voorzien zal (voorlopig) een bulletin bestemd voor de deelnemers aan de groepen worden samengesteld. Hiervoor zijn reeds 3 personen bereidgevonden om met ingang van september dit te gaan verzorgen.

3. Parallel hiermee moet de voorbereiding van een jongerenblad ter hand genomen worden. Nadat de redactionele verantwoordelijkheid, de financiering, de technische verzorging en de verspreiding geregeld zijn, hoopt men dit met ingang van 1967 van de grond te krijgen. Met de redactie van het Belgische jongeren blad „Pro en Contra" zal worden overlegd over een mogelijke samenwerking.

4. Daarnaast blijft er een behoefte aan documentatie t.a.v. adressen, programma suggesties, aanwijzingen t.a.v. gesprekstechniek e.d. De secretaris van de werkgroep zal dit nader uitwerken bij voorkeur met de medewerking van jongeren.

5. Er zullen nog vele gesprekken nodig zijn alvorens een doelgericht handelen, zonder grote misverstanden over de doelstellingen, tot stand is gebracht. Naast de hierboven beschreven schriftelijke communicatie zijn ook conferenties noodzakelijk. Geleidelijk moeten bij de voorbereiding en de leiding de groepen worden betrokken. Ook dient de aard van de onderwerpen zich langzamerhand te wijzigen, doordat niet de opzet van het werk maar actuele zaken aan de orde komen. Dan zou de voorjaarsconferentie bijvoorbeeld, kunnen uitgroeien tot de jongerenconferentie die allang een wens is.
Onderstaand schema geeft een ontwikkeling weer waarnaar voorlopig toegewerkt wordt.

	1966	1967	1968	1969
voorjaars-conferentie		„De ontwikkelingsgang van het humanisme". Voorbereiding en leiding in overleg met de promotors door de werkgroep J. & J.	Onderwerp en voorbereiding door werk/studie-groep (zie punt 6). Organisatie en leiding werkgroep J. & J.	Onderwerp, voorbereiding organisatie er leiding zoveel mogelijk bij werk-/studiegroep.
najaarsberaad	Overleg met promotors van de H.V. jongerengroepen, t.a.v. dit werkplan. Organisatie en leiding werkgroep J. & J.	Overleg tussen promotors en W. J. & J. Voorbereiding promotors.	Onderling beraad van promotors met W. J. & J. als participant.	

6. Om een landelijke binding naar inhoud te bevorderen, stelt men zich voor het idee werk- of studiegroepen te lanceren rond de volgende onderwerpen:

   a. *Jongerenblad*
      Met als doel de verzorging naar inhoud, uitvoering en verspreiding.
   b. *De organisatie van de vrede*
      Hierbij is het de bedoeling zowel pacifisten als niet-pacifisten samen te laten werken aan vraagstukken van oorlog en vrede en oriëntatie t.a.v. de dienstplicht.
   c. *Leren om te leven*
      Hieronder dient verstaan te worden:
      — de (bij voorkeur systematische) ontwikkeling van de bewustwording, gericht op zelfvertrouwen en het aanvaarden van verantwoordelijkheid.
      — communicatie en informatie op sociaal, cultureel en maatschappelijk gebied.
      — de mogelijkheden tot ontplooiing in een steeds anoniemer wordende maatschappij.

   Deze groepen dienen — behoudens een financiële bijdrage — geheel zelfstandig te werken. Een contactpersoon dient te worden aangewezen voor de verbinding met de werkgroep J. & J.

7. Willen deze activiteiten tot iets zinvols uitgroeien, dan is het vereiste dat er een aantal doelbewuste personen aan deelnemen, in het bijzonder voor het uitwerken van de plannen en het geven van leiding hieraan.
   Er is echter op dit moment een nijpend gebrek aan jonge mensen die een helder inzicht in het moderne humanisme hebben. Die weten waar het om gaat en op de hoogte zijn met hoe dit inzicht kan worden overgedragen. Een opleidingsmogelijkheid (kadertraining) — in het bijzonder gericht op jeugdwerk — is dan ook dringend noodzakelijk.

8. Tenslotte bestaan er als pro memorie onderwerpen nog enkele wensen zoals:
   — het doen samenstellen van een eenvoudige brochure over het humanisme, speciaal voor jongeren geschreven.
   — het uitwerken van een opzet voor een cursus „wat wordt met het humanisme bedoeld?".
   — het samenstellen van een sprekerslijst *van* jongeren die voor H.V. gemeenschappen willen spreken over wat hun beweegt.

---

[1]) Het humanisme kan een dusdanig open levensklimaat voor jongeren zijn, dat het oriënteringspunten biedt, die geleidelijk zicht en visie geven op het bestaan, op de wereld en op de samenleving. En wel zodanig gericht dat de eigen plaats en verantwoordelijkheid hierin overdacht én tot uitvoering worden gebracht. Pas bij voldoende geestelijke rijpheid — volwassenheid — kan de keuze worden gedaan, de beslissing genomen om dit open levensklimaat met oriënteringspunten om te zetten in een open levensovertuiging. Geen overdracht van waarden en normen, maar overdracht van een bepaalde grondhouding in een open levensklimaat waarin door eigen creativiteit het eigen levensdoel gevonden kan worden en een eigen waardesysteem ontwikkeld kan worden en een eigen waardesysteem ontwikkeld kan worden. (M. W. Verduijn).

NOTEERT U DIT EVEN?

Sprekerslijst

Sedert het vorige nummer van *Kader* zijn enkele wijzigingen aangebracht, waarvan de secretariaten al op de hoogte zijn. Het betreft hier een nieuwe spreker in de persoon van de heer *H. J. Stekelenburg te Utrecht,* waarover het betreffende blad is rondgezonden.
Ook de adreswijziging van *Prof. Dr. B. W. Schaper,* die verhuisd is, heeft men ontvangen.
Nota dient ook genomen te worden van het feit, dat de heer *drs. G. J. Grobben,* voorheen in Den Helder, die jarenlang als spreker is opgetreden, deze functie thans heeft moeten neerleggen. Zijn gezondheidstoestand noopte daartoe. Dat is jammer, hij heeft een lange staat van dienst gehad en ná zijn bedanken als voorzitter van de gemeenschap is hij nog lang bereid geweest om voor het Verbond op stap te gaan. Wij zijn hem daarvoor bijzonder dankbaar.

Congres 1967

Hierover vindt men elders al een artikel. Maar we wijzen er al vast op, dat volgens art. 19 van het Huishoudelijk Reglement eventuele voorstellen ingediend kunnen worden *vóór* 21 januari '67, nl. 10 weken voorafgaande aan de eerste van de maand april, waarin het congres wordt gehouden.
Het is overigens wel gewenst niet tot die uiterste datum te wachten, dat geeft het hoofdbestuur meer gelegenheid er zich mee bezig te houden. In een volgend nummer zullen we het gehele schema nog eens afdrukken. Wie *Kader* bewaart kan hierover no. 3 van juni-juli 1964 opslaan, waar op pag's 44 en 45 uitvoerig erover geschreven wordt.

GEESTELIJKE VERZORGING VAN GEDETINEERDEN

Verschenen is het Koninklijk Besluit van 7 september 1966 (Staatsblad 380) tot wijziging van enige bepalingen van de Gevangenismaatregelen betreffende de geestelijke verzorging van gedetineerden.
Met dit K.B. is grotendeels een einde gekomen aan de discriminatie van de humanistische geestelijke verzorging van gedetineerden. Deze verzorging was mogelijk door de Gevangenismaatregel van 31 mei 1953. De geestelijke raadslieden van het Humanistisch Verbond kregen echter een geheel andere positie dan de godsdienstige geestelijke verzorgers en veel geringere werkmogelijkheden. In de praktijk kwam de regeling op het volgende neer:

Bij binnenkomst in een gesticht moest een gedetineerde opgeven van welke godsdienstige gezindte hij was. Wilde hij niet geacht worden te behoren tot enig kerkgenootschap, dan werd hij als G.G.'er (geen godsdienst) ingeschreven. In een contactperiode, die drie tot vier weken kon duren, kregen de godsdienstige geestelijke verzorgers gelegenheid na te gaan of de G.G.'er de godsdienstige verzorging afwees. Alleen wanneer dit het geval was en de G.G.'er bovendien vroeg om humanistische geestelijke verzorging, kon de directeur van het gesticht de G.G.'er met een geestelijke raadsman van het Humanistisch Verbond in contact brengen. In dit verband mochten de geestelijke raadslieden geen initiatief ontplooien.

Deze regeling is veranderd. Ná 1 november a.s., de dag waarop het nieuwe K.B. in werking treedt, mogen de geestelijke raadslieden, evenals de godsdienstige geestelijke verzorgers, eigener beweging contact opnemen met de gedetineerde, die als G.G.'er werd ingeschreven. Er zijn in de oude Gevangenismaatregel nog meer wijzigingen aangebracht, die hier buiten beschouwing kunnen blijven.
Aan de werksituatie, die grievend was voor het Verbond, en die voor zijn geestelijke raadslieden bijzonder moeilijk en pijnlijk was, is een einde gekomen. Het Verbond zet een streept onder het verleden. Het heeft slechts één doel voor ogen: de behartiging van de geestelijke belangen van de buitenkerkelijke gedetineerde, in een prettige en open samenwerking met allen, die daarbij direct of indirect betrokken zijn.

Pols

KOORDDANSER ZONDER NET

Het GV-contact,dat hieronder beschreven wordt, heeft zich over ca. een jaar uitgestrekt, in een tiental ontmoetingen.
Met toestemming van raadsman en cliënt, geef ik hieronder een samenvatting, alsof het één gesprek was. Daarbij verdwijnt uiteraard de langzame groei van het contact, met z'n complicaties en inzinkingen. Ook zijn sommige omstandigheden veranderd, om personen onherkenbaar te maken.

Kruyswijk.

Cliënt: Het is op 't kantje af geweest, met m'n werk en m'n gezinsleven, en ik heb het tot nu toe nèt gehaald. U weet, hoe beroerd het er op 't ogenblik wéér voorstaat. Nu dreigt alles toch nog te mislukken.
Raadsman: Bezoekt u nog steeds de psychiater?
Cl.: U weet, dat hij door een ander vervangen is. Toen moest ik alles opnieuw vertellen. Daar zijn we nog steeds mee bezig, er zit weinig schot in.
Rm.: Toch ben ik blij, dat u dat volhoudt. Want u hebt zelf het gevoel, dat er een zieke kant aan zit. En dat kunnen wij niet bekijken.
Cl.: De kern zit eigenlijk al in m'n jeugd. M'n ouders hielden niet echt van me, ze dachten 't meest aan zichzelf. Ik heb dan ook finaal met ze gebroken.
Rm.: En nu staat u alleen.....
Cl.: Precies. Ook m'n vrouw zoekt uiteindelijk haar eigen belang. En de maatschappij..... je bent een raadje in de machine. Geen kans om invloed te oefenen, geen persoonlijke band.
Rm.: Maar mensen dan als M. Luther King, en eigenlijk ieder die probeert iets te doen voor een menselijker wereld, uzelf toch ook?
Cl.: En wat komt ervan terecht? De grote bewegingen, die vinden hun grote figuren wel. Maar de enkeling in het gewone leven? Je staat temidden van profiteurs. Als je niet vecht voor jezelf, is er geen mens die je opraapt. Heb ik erom gevraagd, in zo'n wereld te komen als een mannetje met zo'n zwakke conditie? Ik wankel als een koorddanser boven een afgrond, en er is geen vangnet. Heb ik daar soms om gevraagd?
Rm.: Dat is een aangrijpend beeld, van die koorddanser. Juist daarin staat u niet alleen. Sartre, Camus..... het is 't probleem van ons allen samen, 't probleem van deze tijd.....
Cl.: Ja, maar ik vind het zo vreugdeloos, die Sartre enz. „Pal staan, tot in de ondergang", er is iets krampachtigs in. Altijd maar strijden. Om het concreet te maken: Als 't me nou lukt, deze nieuwe werkkring, een carrière, wat dan nog? Daar ga je, temidden van de concurrenten!
Rm.: „Wat dan nog....." De meeste mensen komen aan die vraag niet toe. Dat is voor mij de waarde van deze gesprekken. U dringt ook mij tot het uiterste.
Cl. (verrast): Meent u dat sérieus?
Rm.: Dat weet u; al vanaf ons eerste gesprek. De vraag is veelmeer, of ù er wel verder mee komt.
Cl.: Het is de avond, waar ik steeds op aanleef. Maar waarom kun je

dan met anderen niet zo praten. Dit is het enige, waar ik ècht iets aan heb.
Rm.: Maar is uw toestand erop vooruit gegaan?
Cl.: Nee, dat is het 'm juist, dat het daar niet om gaat. Ze willen je allemaal beter hebben, ikzelf ook. Een man met een hoed en een toekomst. En als dat steeds niet lukt.....
Rm.: ..... dan beginnen ze u zat te worden?
Cl.: Ja dat voel ik, ze beginnen me een zeur te vinden. Zou het dàt zijn, waarom ze wrevelig worden?
Rm.: Omdat ze steeds hopen u te kunnen helpen, en als dat dan geen wezenlijk succes heeft — ik betrap mezelf er ook op, zo nu en dan.
Cl.: Succes, prestatie, en anders geeft niemand om je.
Rm.: Sta ik ook zo tegenover u? Weest u nu zo critisch mogelijk.
Cl.: Nee, dit is anders.....
Rm.: Hoewel ik er toch nog telkens in verval, dat ik u zo graag beter wil hebben.
Cl.: Maar je moet toch blijven vechten ook?
Rm.: En dat doèt u ook. U blijft naar die dokter gaan, u blijft aankloppen hier en daar, voor meer uitzicht in uw werk.
Cl.: Maar wat bereik ik ermee? Ook als 't lukt?
Rm.: „Wat dan nog?"
Cl. (glimlacht): Inderdaad. Accepteren. Jezelf. Ook als ik val.
Rm.: En tegelijk grijpen of je 't nog redt. Het is 't accepteren van dit allemaal samen.
Cl.: Maar waarom zijn er zo weinig mensen die dit inzien? Waar kan ik nou zo praten? Je moest je eigenlijk omringen met mensen die iets méér zien. Al dat „strijden en streven" kan 't laatste niet zijn.
Rm.: En dat „proberen je te omringen met mensen....."
Cl. (lacht breeduit): U hebt gelijk, dat is 't óók niet. Je moet 't zelf doen, natuurlijk...„...
Rm.: Wàt doen?
Cl.: Accepteren, ook de val.
Rm.: En 't vechten.
Cl.: Ja, dat is 't. Op dit punt moeten we de volgende keer verder gaan... Je hebt er wel contact voor nodig.

VERSLAG ZIEKENBEZOEKCONFERENTIE OP 26-1-1966 IN HET ERASMUSHUIS TE UTRECHT

Deze conferentie werd bezocht door 31 personen: 18 gemeenschappen waren vertegenwoordigd, terwijl tevens aanwezig waren de gewestraadslieden H. van Boheemen (Den Haag) en E. Hart uit Lochem. De bijeenkomst stond onder leiding van mevrouw A. Treurniet-Wiersma en de heren D. d'Angremond en P. N. Kruyswijk.
Mevrouw Treurniet opende om half elf de bijeenkomst en heette de bezoekers hartelijk welkom. Het was prettig om naast de vele bekende medewerkers ook verschillende nieuwe gezichten te zien. Uit 5 gemeenschappen waren berichten van verhindering gekomen — van 12 (!!) gemeenschappen die beschikken over een officieel benoemde leidster ziekenbezoek was geen enkel bericht van verhindering ontvangen.
Van de 39 officieel benoemde leidsters ziekenbezoek ontbreken nog steeds een aantal half-jaarlijkse rapporten over 1965!

Bij de opening van de conferentie deelde mevrouw Treurniet mede dat men in de komende maanden het zieken- en bejaardenbezoek zal splitsen in twee gescheiden diensten. Het ziekenbezoek zal wat het eigenlijke werk betreft meer onder de geestelijke verzorging, dus onder de hoede van de plaatselijke geestelijke raadslieden moeten komen. Het bejaardenwerk omvat meer dan alleen bezoekjes brengen aan bejaarden en daarom zal dit meer verricht moeten worden door gespecialiseerde bejaardenmedewerk(st)ers,
Een kleine landelijke commissie bestaande uit de heren d'Angremond en v. d. Berkhof en mevrouw Treurniet is bezig aan de voorbereiding van een nieuwe dienst binnen het H.V., n.l. het Bejaardenwerk. Het is de bedoeling om spoedig de rapportering te splitsen en verder de mogelijkheden te bekijken voor een scholingscursus Bejaardenwerk. Verder is het de bedoeling om in het najaar een speciale conferentie over Bejaardenwerk van het Humanistisch Verbond te beleggen.

Na deze opening ging men in drie groepen uiteen, die achtereenvolgens bespraken:

1. vragen van organisatie en beleid (toegang tot ziekenhuizen, het aantrekken van nieuwe medewerkers, overleg met leiding enz.);
2. vragen omtrent de methodiek van de geestelijke verzorging en de geestelijke inhoud van de gesprekken;
3. bejaardenbezoek en de speciale problemen die zich hierbij voordoen.

Na de lunch volgde aan de hand van korte groepsverslagen een algemeen gesprek over de volgende onderwerpen:
„Hoe legt men contakt met een nieuwe patiënt?"
„Is het niet opdringerig om ongevraagd bij zieken te komen?"
„Is de ziekenbezoekster de aangewezene in geval van sterven? "
„Wat geven we mee aan iemand die aan het eind van zijn leven staat en het gevoel heeft zijn leven helemaal verknoeid te hebben?"
„Wat hebben wij, humanisten, te bieden i.t.t. de godsdienstige mens?"

Op enige van deze vragen zouden we geen concreet antwoord kunnen geven maar men kwam wel tot de conclusie dat onze houding van „we zullen je niet in de steek laten" misschien toch een zeer positieve steun zou kunnen betekenen.

A. Tr.-W.

Als dirigent van 't vrome koor
Had hij een vruchtbaar ambt, de rozen
Van composities, voor 't gehoor
Stonden ze in de zon te blozen,
Lagen voor 't grijpen. Glanzend ooft
Uit 't Paradijs. God zij geloofd!

Zijn vrouw was een en al bewondering
En deelde in haar blijdschap mee
Dat hij, vervuld van inspiratie,
Zelfs componeerde op de plee.

Dat, kàn gebeuren..... maar bedenk,
— Sinte Caecilia zou 't niet deren —
Wie neer zit om te drukken past
Een wijle om zijn Heer te eren
Met melodieën vol verrukking
Geboren uit een vrome plecht;
De kwint-essence komt niet tot recht
En 't drukken raakt in de verdrukking.

Weest op uw hoede! De terzine
Ontstaat ook niet als een produkt
In massa, als de roompraline,
Als men zich, afgezonderd, bukt.

't Komt voor, nooit is het uitgesloten,
Maar blijft attent tot u ontdekt
Of licht een bron zich heeft ontsloten
Of, dat 't alleen maar elders lekt.....

d'See-Uyl